

УДК 316:364.65

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.25>

Олена ШЕВЧЕНКО

аспірантка ОНП «Соціальна робота», Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0009-0006-6233-3136

Бібліографічний опис статті: Шевченко, О. (2024). Проблеми координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 178–186, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.25>

ПРОБЛЕМИ КООРДИНАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

У 2023 році відсутність безпеки, спричинена постійним потоком бомбардувань по всій країні, важкими боями та військовими діями на лінії фронту, продовжувала перешкоджати здатності гуманітарних організацій надавати допомогу та послуги людям, які постраждали від війни в Україні. Бюрократичні перешкоди також вплинули на гуманітарну допомогу.

Гуманітарна криза в Україні, яка була спровокована повномасштабним вторгненням росії на територію України, призвела до необхідності залучення значної міжнародної гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало. Враховуючи значну кількість гуманітарних організацій та програм, що існують на території України, з'являється гостра необхідність у ефективній координації їхніх зусиль.

В статті наголошується, що координація є життєво важливою в гуманітарній допомозі. Її використання призводить до зменшення прогалів і дублювання під час надання гуманітарної допомоги.

Визначено, що координація відіграє важливу роль в забезпеченні готовності та реагуванні на гуманітарні виклики. Встановлено, що координація має бути інклюзивною, а організаціям, відповідальним за координацію, потрібен достатній потенціал, включаючи персонал, фінансування, комунікаційну інфраструктуру та інші ресурси. Ефективна координація має підтримуватися політичним керівництвом високого рівня та стимулами для співпраці.

Гуманітарна координація міжнародних програм спрямована на підвищення ефективності гуманітарного реагування шляхом забезпечення більшої передбачуваності, підзвітності та партнерства.

Були виділені та проаналізовані такі основні проблеми координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні, як централізованої координації, проблеми різноманітності підходів і стандартів, часто виникаючі бюрократичні перепони, конкуренція за ресурси та витіснення місцевих організацій, недостатнє врахування місцевого контексту та негнучкі структури управління.

На основі проведеного аналізу було надано рекомендації для підвищення ефективності співпраці між різними учасниками гуманітарної відповіді на кризу в Україні. Важливими рекомендаціями є забезпечення більш справедливого розподілу фінансових та матеріальних ресурсів між міжнародними та місцевими організаціями та залучення місцевих громадських організацій до процесу планування та прийняття рішень на всіх етапах гуманітарного реагування.

Ключові слова: координація, міжнародні програми, гуманітарна допомога, гуманітарна криза, готовність, реагування.

Olena SHEVCHENKO

PhD student of Social Work, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0009-0006-6233-3136

To cite this article: Shevcheko, O. (2024). Problemy koordynatsii mizhnarodnykh proqram humanitarnoi dopomohy v Ukraini [Problems of coordination of international humanitarian aid programmes in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 178–186, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.25>

PROBLEMS OF COORDINATION OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN AID PROGRAMMES IN UKRAINE

In 2023, insecurity caused by a steady stream of bombardments across the country, heavy fighting and military operations on the frontline continued to hamper the ability of humanitarian actors to provide assistance and services to people affected by the war in Ukraine. Bureaucratic obstacles also affected humanitarian assistance.

The humanitarian crisis in Ukraine, which was triggered by Russia's full-scale invasion of Ukraine, has resulted in the need for significant international humanitarian assistance to the affected population. Given the large number of humanitarian organisations and programmes operating in Ukraine, there is an urgent need for effective coordination of their efforts.

The article emphasises that coordination is vital in humanitarian assistance, as it helps to reduce gaps and duplication in the provision of humanitarian assistance.

It is determined that coordination plays an important role in ensuring preparedness and response to humanitarian challenges. It is established that coordination should be inclusive and that organisations responsible for coordination need sufficient capacity, including staff, funding, communication infrastructure and other resources. Effective coordination should be supported by high-level political leadership and incentives for cooperation.

The humanitarian coordination of international programmes aims to improve the effectiveness of humanitarian response by ensuring greater predictability, accountability and partnership.

The main challenges of coordinating international humanitarian assistance programmes in Ukraine were identified and analysed, including centralised coordination, diversity of approaches and standards, frequent bureaucratic obstacles, competition for resources and crowding out of local organisations, insufficient consideration of the local context and inflexible governance structures.

Based on the analysis, recommendations were made to improve the effectiveness of cooperation between different actors in the humanitarian response to the crisis in Ukraine. Important recommendations include ensuring a more equitable distribution of financial and material resources between international and local organisations and involving local civil society organisations in the planning and decision-making process at all stages of the humanitarian response.

Key words: *coordination, international programmes, humanitarian aid, humanitarian crisis, preparedness, response.*

Актуальність проблеми. 24 лютого 2024 року виповнилося два роки з дня вторгнення російської федерації в Україну. Війна призвела до масового переміщення населення, значних руйнувань та глибоких людських страждань й виникнення масштабної гуманітарної кризи. Понад 14 мільйонів людей, майже 35% населення, були змушені покинути свої домівки, шукаючи притулку як в Україні, так і за її межами. Це призвело до розділення сімей, залишення домівок і втрати майна, а також загострило численні ризики у сфері захисту для переміщених осіб. На жаль, кількість жертв становить більше десяти тисяч серед цивільного населення, у тому числі понад 560 дітей (IOM Ukraine & Neighboring Countries 2022–2024: Two Years of response).

Гуманітарна криза в Україні, спричинена повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України, призвела до необхідності залучення масштабної міжнародної гуманітарної допомоги постраждалому населенню. Враховуючи велику кількість гуманітарних організацій та програм, що діють на території України, виникає гостра потреба у ефективній координації їхніх зусиль.

Війна продовжує руйнувати Україну, вбиваючи та одержуючи поранення тисяч мирних

жителів, у тому числі дітей. Постійні обстріли цивільної інфраструктури, руйнування життєво важливих соціальних інститутів і триваюче переміщення населення призвели до масштабної гуманітарної кризи. Після повномасштабного вторгнення Росії українське громадянське суспільство мобілізувалося як ніколи. З початку війни в Україні було зареєстровано велику кількість різних гуманітарних громадських організацій. Збільшення їх числа виявило проблеми з координацією. Складність багатогалузевих потреб та унікальні потреби окремих груп населення підкреслили необхідність своєчасної та точної інформації на національному рівні про гуманітарні потреби та статус послуг. Відсутність належної координації може призводити до дублювання зусиль, неефективного використання ресурсів та недостатнього задоволення потреб постраждалого населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці упродовж останніх років детально вивчали проблемні питання присвячені проблемам координації міжнародних програм гуманітарної допомоги не лише в Україні, а й у всьому світі. Дослідник Є.В. Реньов у своїх дослідженнях звернув увагу на те, що протягом багатьох років ООН критикували за значні проблеми щодо координації під час гуманітарних опе-

рацій. Ним було, встановлено, що діяльність УКВБ ООН, як координатора кластеру щодо питань житла має досить вагоме значення для допомоги державі у знаходженні довгострокових рішень для осіб, що є внутрішньо переміщеними (Реньов, 2022, с. 139).

Вчена К. Гудінг в своїх дослідженнях визначила основні характеристики та засоби для ефективної координації для готовності до надзвичайних ситуацій і реагування на них, спираючись на досвід різних країн, які пережили низку потрясінь, включаючи повені, посуху та COVID-19 (Gooding, 2022, с. 1441).

Дослідники І. Парса та Л. Вассенхове розглядали питання координації гуманітарної допомоги з позиції планування діяльності різних міжнародних гуманітарних організацій. Ними було зроблено висновок, що під час реагування на катастрофи гуманітарні операції відбуваються в умовах високого рівня стресу та тиску часу і тут не повинно бути місця бюрократії та двозначності (Parsa, Wassenhove, 2022).

У дослідженнях С. Лаф та С. О'Каллаган, встановлено, що міжнародні гуманітарні організації та їхні донори будують свою діяльність на основі концепції допомоги, яка останніми роками піддається сумніву – чи то явно через заклики до деколонізації сектору, чи то через заклики до переходу до гуманітарної діяльності на місцевому рівні та посилення підзвітності перед постраждалими людьми, що має вагомий вплив координацію надання допомоги (Lough and O'Callaghan, 2022).

Вчений М. Вайтлі, досліджуючи проблеми координації надання міжнародної допомоги встановив, що прихильники «солідарності над благодійністю» критикують модель допомоги, яка ґрунтується на ідеї, що люди мають певний дефіцит, замість того, щоб визнати структурне коріння їхніх потреб; на тому, що той, хто надає допомогу, має досвід, щоб вирішувати, чого потребують постраждалі люди і як на це реагувати, замість того, щоб визнати їхнє право на прийняття рішень; і на внутрішній і висхідній підзвітності перед керівними органами та донорами замість підзвітності перед людьми, яким вони служать (Whitley, 2020).

Дослідник П. Саз досліджував особливості термінового гуманітарного заклику ООН для України і встановив, що він був одним із найбільших, найшвидших і найкраще профінансо-

ваних за всю історію, а закликав про надзвичайну допомогу від Комітету з надзвичайних ситуацій Великої Британії (лише один із прикладів інструментів публічних пожертв) залучив більше коштів для України, ніж усі попередні дев'ять закликів разом узяті. Дослідник встановив, що завдяки цим ресурсам міжнародні організації розгорнули масштабні операції в Україні та сусідніх країнах, з різним рівнем координації з національними органами влади та за їхньої підтримки. Також вченим були досліджені різні варіанти дій, які можуть бути реалізовані гуманітарними організаціями в цій кризі (Saez P., 2022).

Достатньо інформативним є дослідження проведене Й. Гравінгхольтом, Й. Фаустом, А. Лібманом та С. Ріхтером. В ньому вчені розглянули проблеми реалізації гуманітарних механізмів, які потрібні для відновлення України та проблеми координації дій різних гуманітарних організацій в даному напрямку (Grävingsholt J., Faust J. Libman, A., Richter S. Rebuilding, 2023).

Враховуючи різноманітність позицій вчених на проблеми координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в світі та в Україні зокрема, вважаємо за доцільне провести теоретичний аналіз окресленої проблематики.

Мета дослідження. Основною метою даного дослідження є визначення основних проблем у координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні та розробка рекомендацій для підвищення ефективності співпраці між різними учасниками гуманітарної відповіді на кризу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Координація є життєво важливою в гуманітарній допомозі. Її використання призводить до зменшення прогалин і дублювання під час надання гуманітарної допомоги. «Належна координація, – як зазначає Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКП ООН), – спрямована на те, щоб реагування ґрунтувалося на потребах, а не на можливостях. Вона направлена на забезпечення узгодженого і взаємодоповнюючого підходу, визначення шляхів спільної роботи для досягнення кращих колективних результатів» (We coordinate. ОСНА, 2023).

У найкращому випадку, координація може усунути прогалини та дублювання в роботі,

визначити відповідний розподіл відповідальності і створити основу для обміну інформацією, політичних угод, співпраці в рамках програм і спільного планування. Можливо, найбільшим викликом для координації є внутрішня складність визначення спільної мети і підходу серед установ, чиї методи, ресурси і системи є різноманітними. Координація є засобом максимізації позитивного ефекту від дій Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН) та партнерів щодо захисту, надання гуманітарної допомоги та вирішення проблеми переміщення.

Вчена К. Гудінг підкреслює роль координації та партнерства в забезпеченні готовності та реагуванні, а також визначає чотири ключові сфери, які характеризують і забезпечують ефективну координацію. По-перше, координація має бути інклюзивною, об'єднуючи різні державні сектори та рівні, а також зацікавлені сторони, такі як агенції розвитку, університети, приватний сектор, місцевих лідерів та громадянське суспільство, за умови справедливого гендерного представництва.

По-друге, важливі структурні аспекти координаційних органів, включаючи наявність координаційних структур і регулярних форумів для зустрічей; чіткі ролі, мандати та достатні повноваження; цінність побудови існуючих механізмів координації; і постійне функціонування координаційних органів до та після криз.

По-третє, організаціям, відповідальним за координацію, потрібен достатній потенціал, включаючи персонал, фінансування, комунікаційну інфраструктуру та інші ресурси, а також уроки з попередніх надзвичайних ситуацій.

По-четверте, ефективна координація підтримується політичним керівництвом високого рівня та стимулами для співпраці. Досвід країни також підкреслив взаємодію між цими компонентами, а також із ширшою системою охорони здоров'я та архітектурою управління, вказуючи на необхідність розгляду координації як частини складної адаптивної системи (Gooding, 2022, с. 1445).

Гуманітарна координація міжнародних програм спрямована на підвищення ефективності гуманітарного реагування шляхом забезпечення більшої передбачуваності, підзвітності та партнерства.

Координація в гуманітарному контексті є життєво важливою на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях і передбачає залучення всіх зацікавлених сторін з метою:

- оцінки ситуації та потреб;
- узгодження спільних пріоритетів;
- заповнення прогалів, запобігання дублюванню та надання допомоги тим, хто її найбільше потребує;
- розробку спільних стратегій для вирішення таких питань, як переговори про доступ;
- мобілізацію фінансування та інших ресурсів;
- роз'яснення послідовних повідомлень для громадськості;
- моніторинг прогресу.

Координація в контексті гуманітарних операцій означає спільну роботу, незважаючи на різні цілі. Тут потрібні різні підходи та міркування. Обмін інформацією лежить в основі всіх форм координації. Дефіцитні ресурси можна використовувати більш ефективно, якщо всі учасники знають, хто що робить, де і коли, щоб уникнути дублювання зусиль.

Координація – це щось більше, ніж просто обмін інформацією. Інформацію потрібно втілити в дії, що часто вимагає спільного прийняття рішень. Це включає в себе кілька учасників, які приймають рішення разом або спілкуються, щоб забезпечити узгодженість своїх зусиль. Ці рішення можуть включати закупівлю, розподіл інвентарю, транспортування та доставку допомоги постраждалому населенню. Щоб якнайкраще використовувати обмежені ресурси, учасники можуть розглянути можливість об'єднання ресурсів або спільного використання. Наприклад, організації можуть ділитися своїм інвентарем товарів для надання допомоги, транспортними засобами та складами для надання допомоги, або об'єднувати запаси та спільно розподіляти допомогу. Також одні організації можуть виступати в якості постачальника послуг іншій гуманітарній організації.

Координація між кількома гуманітарними організаціями є складною в будь-якій обстановці, особливо, під час гуманітарної допомоги населенню, яке страждає від бойових дій. До гуманітарної діяльності, в такому випадку, має бути залучена місцева влада, агентства ООН

(ООН), міжнародні гуманітарні організації, місцеві неурядові організації та компанії приватного сектора – кожна організація має власні погляди та пріоритети.

Через терміновий характер і часові обмеження гуманітарної допомоги різні учасники не можуть дозволити собі витратити час на бюрократичні процеси координації. Через труднощі у встановленні тісних стосунків та ефективної координації протягом короткого періоду часу, оскільки кількість загиблих зростає, скоординована відповідь вимагає добре розробленого механізму та довгострокового планування. На жаль, це рідко буває реальністю, як це можна простежити на прикладі України.

Крім того, зацікавлені сторони, як правило, мають обмежені ресурси. Місцеві суб'єкти та невеликі неурядові організації (НУО) відіграють ключову роль у гуманітарному реагуванні, але часто не мають ресурсів, необхідних для ефективної координації. Це може включати технологічні ресурси, а також людські ресурси для збору та обміну інформацією та відвідування координаційних зустрічей. Крім того, що стосується грошових ресурсів і поставок, організації з надання допомоги в основному покладаються на пожертви. Тісна співпраця з іншими організаціями стає складною, коли донори виділяють свої пожертви на конкретні цілі, що фактично обмежує використання та обмін цими ресурсами з іншими установами (Parsa, Wassenhove, 2022).

Координація є важливим елементом для успішних операцій з надання допомоги. Однак, складний і невідкладний характер надання допомоги при катастрофах, а також обмеження ресурсів і бюрократія в централізованих системах роблять її складною.

Однією із головних проблем координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні є недостатня синхронізація дій між різними гуманітарними організаціями, що досить часто спричиняє до повторення зусиль та неефективного застосування наявних ресурсів. Разом із тим, відсутність єдиної координаційної платформи робить досить складним процес обміну інформацією та значною мірою перешкоджає більш оперативному реагуванню на існуючі потреби населення.

Проблеми централізованої координації, на сучасному етапі, є одними із ключових.

Управління ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА) відіграє головну роль у наданні гуманітарної допомоги та координації міжнародних зусиль у кризових ситуаціях. Незважаючи на численні успіхи, робота ОСНА в Україні стикається з критикою з боку різних зацікавлених сторін. Розглянемо основні аспекти цієї критики, щоб краще зрозуміти, які проблеми виникають у процесі координації між різними учасниками гуманітарної відповіді в Україні.

Один із головних напрямків критики стосується ефективності координації ОСНА з місцевими та міжнародними гуманітарними організаціями. Хоча ОСНА має на меті забезпечити ефективну координацію зусиль між різними ланками гуманітарної відповіді, багато організацій скаржаться на дублювання та неузгодженість дій. Зокрема, деякі місцеві НУО відзначають, що ОСНА недостатньо враховує їхні можливості та досвід, що призводить до неефективного використання ресурсів та неповного задоволення потреб постраждалих.

Критика також стосується бюрократичних процедур ОСНА, які можуть затримувати надання допомоги. Складні процедури звітності та вимоги до документації часто забирають час і ресурси, що могли б бути спрямовані на безпосереднє надання допомоги. Деякі гуманітарні організації зазначають, що зволікання у прийнятті рішень та довгі адміністративні процеси гальмують оперативне реагування на нагальні потреби населення.

Окрім того, ОСНА зазнає критики за недостатню залученість місцевих громад до процесу прийняття рішень. Місцеві організації та громади часто вважають, що їхні голоси та потреби не враховуються належним чином, що може призводити до невідповідності наданої допомоги реальним потребам населення. Відсутність регулярного діалогу з місцевими громадами може підривати довіру до міжнародних гуманітарних зусиль.

Прозорість діяльності ОСНА також є предметом критики. Хоча ОСНА публікує звіти про свою діяльність, деякі зацікавлені сторони вважають, що інформація не завжди є достатньо детальною та доступною. Це ускладнює оцінку реальної ефективності використання коштів та ресурсів. Більш прозора звітність могла б сприяти підвищенню довіри та забезпеченню

більш ефективного контролю за виконанням гуманітарних програм.

Ще одна критична точка – це відсутність гнучкості у реагуванні на зміни ситуації. Гуманітарні кризи є динамічними, і потреби населення можуть змінюватися швидко. Деякі організації критикують ОСНА за повільне адаптування до нових умов та недостатню мобільність у переорієнтації ресурсів на нові пріоритети.

Ще однією проблемою координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні є різноманітність підходів та стандартів. Так, кожна організація має свої власні підходи та стандарти надання допомоги, що може призводити до несумісності дій та конфліктів інтересів. Відсутність узгоджених стандартів і процедур ускладнює співпрацю та знижує ефективність гуманітарних програм. Водночас, намагання міжнародних гуманітарних організацій нав'язати місцевим українським НУО свої стандарти та пріоритету у роботі з постраждалим населенням, знижують ефективність роботи місцевих організацій та ініціатив і ставлять під ризик сталість у їхній роботі.

Гравці українського громадянського суспільства вражаюче мобілізувалися після російського вторгнення в лютому 2022 року. Гуманітарна криза, що настала після цього, могла б стати свідченням того, що зобов'язання Великої угоди були нарешті виконані і гуманітарна допомога стала б більш ефективною та ближчою до людей. Однак, станом на 15 листопада 2023 року УКГП ООН нарахувало \$7 млрд гуманітарної допомоги, виділеної Україні міжнародними організаціями, з яких лише 0,8% було безпосередньо адресовано місцевим НУО. Ці цифри далекі від стамбульських зобов'язань 2016 року, які встановили цільовий показник у 25% коштів, виділених національним структурам. Щоб реалізувати свої гуманітарні акції якомога ближче до зон бойових дій, де мало міжнародних гравців, ці українські організації, таким чином, повинні були наблизитися до цих МО/НУО з 99,2% коштів, що залишилися. Але ці місцеві НУО зіткнулися з практиками, які суперечать базовим гуманітарним стандартам і загрожують їхньому виживанню. Як свідчить досвід, саме передача ризику – фізичного, звісно, але передусім адміністративного – становить найбільшу небезпеку для цих місцевих гравців,

а отже, і для життя населення, якому вони допомагають.

Міжнародні неурядові організації та агентства ООН відгукнулися на заклики до проектів від основних донорів. Вони збирали мільярди євро, пожертвуваних міжнародним співтовариством, на проекти, які часто були гіпотетичними, у консорціумі та рідко у координації з місцевими гравцями. У результаті деякі з найбільших НУО навіть не перетнули український кордон, коли подали свої проектні пропозиції спонсорам, які самі поспішали засвідчити свою підтримку Україні. Коли справа дійшла до реалізації їхніх дій, їм не тільки заборонили наближатися до зон бойових дій через їхні процедури безпеки, але й зрештою для них не було місця. Справді, ці тисячі українців уже підтримували своє населення, часто ризикуючи життям, не чекаючи нікого, власними коштами та за підтримки діаспори й іноземних громадянських суспільств (Duraquier, 2023).

Хоча ця ситуація давала унікальну можливість локалізувати допомогу, міжнародна гуманітарна система не завжди нею користувалася. А коли розвивалися партнерства, міжнародні/НУО часто перекладали свою нескінченну бюрократію на національні НУО. У такий спосіб вони нав'язали місцевим гравцям ще суворіші й обмежувальні правила, ніж ті, що диктували їхні власні донори, водночас, відволікаючи фінансові ресурси, які інакше були б потрібні національним НУО. Політика нульового ризику цих міжнародних гуманітарних організацій, як фізичного, так і фінансового, змусила їх ще вище підняти планку для місцевих організацій. Такий підхід створює постійний ризик краху місцевих організацій і несплати платежів.

Наступною проблемою координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні є часто виникаючі бюрократичні перепони.

Організації стикаються з численними бюрократичними перепонами, включаючи складні процедури отримання дозволів, звітності перед донорами та державними органами. Це забирє значний час та ресурси, які могли б бути спрямовані на безпосереднє надання допомоги. Ускладнені процедури зі звітності в процесі реалізації гуманітарних програм є перепорою у отриманні своєчасної та ефективної допомоги кінцевими бенефіціарами. В умовах постійного звітування та ускладнення форм звітності, міс-

цеві організації не зацікавлені у розширенні кола кінцевих бенефіціарів, які можуть отримати гуманітарну допомогу.

Затримки з візами, відмови у видачі віз, бюрократичні та адміністративні проблеми вплинули на надання допомоги. У 2023 році гуманітарні партнери повідомили про 20 випадків затримок або відмов у видачі віз гуманітарним працівникам, більшість з яких сталися наприкінці року, коли український уряд почав застосовувати вимогу до гуманітарного персоналу отримувати візи в рідній країні. Пересування гуманітарних організацій всередині країни також стало більш обмеженим в окремих районах через додаткові правила і вимоги в складних умовах безпеки або поблизу міжнародних кордонів (Ukraine: Humanitarian Access Snapshot, 2023).

Протягом року сталося 33 інциденти, пов'язані з обмеженням пересування всередині країни. Додатковим викликом став призов гуманітарного персоналу до армії: у 2023 році щонайменше 78 працівників гуманітарних організацій отримали повістки про призов до армії. Транспортна блокада з боку польських далекобійників на українсько-польському кордоні в листопаді та грудні також вплинула на роботу. Проблеми на кордоні чинили тиск на постачання гуманітарних вантажів в Україну, зменшуючи кількість доступних варіантів транспортування та збільшуючи вартість і час транспортування. Станом на кінець 2023 року гуманітарні організації повідомили про 227 інцидентів, що вплинули на гуманітарні операції в Україні, в середньому чотири на тиждень. Понад 30 з цих інцидентів були пов'язані з насильством проти гуманітарного персоналу, а щонайменше 55 – з обстрілами та нападами, що призвели до пошкодження або знищення гуманітарних складів, об'єктів та активів. Ці інциденти були переважно зосереджені в районах, де бойові дії та ворожі дії були найбільш інтенсивними, а гуманітарні потреби – високими. Лише в грудні в Херсонській області було обстріляно п'ять складів НУО, внаслідок чого було пошкоджено тонни гуманітарної допомоги. Напади призвели до загибелі щонайменше 15 гуманітарних працівників, ще 35 отримали поранення. Одинадцять з них загинули при виконанні службових обов'язків (Ukraine: Humanitarian Access Snapshot, 2023).

Наступною проблемою координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні є конкуренція за ресурси та витіснення місцевих організацій.

Великі гуманітарні організації мають більше фінансових та матеріальних ресурсів, що дозволяє їм забезпечувати масштабні проекти. Це призводить до конкуренції за обмежені фінансові ресурси, оскільки донори часто надають перевагу відомим міжнародним організаціям. Як результат, місцеві ГО можуть залишатися недофінансованими, що обмежує їхні можливості для реалізації власних проектів.

Часто великі гуманітарні організації заходять на місцевий ринок гуманітарної допомоги з великим штатом персоналу та готовими рішеннями. Це може призводити до витіснення місцевих ГО з процесу надання допомоги, оскільки, міжнародні організації отримують перевагу у доступі до ресурсів та підтримки від донорів і урядових структур.

Недостатнє врахування місцевого контексту та негнучкі структури управління є ще однією важливою проблемою координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні.

Міжнародні організації, зазвичай, мають складні та ієрархічні структури управління, що може уповільнювати прийняття рішень і адаптацію до місцевих умов. Локальні ГО, які краще розуміють специфіку потреб своїх громад, можуть стискатися з труднощами у взаємодії з великими організаціями через бюрократичні процедури та відсутність гнучкості.

Великі гуманітарні організації можуть не завжди враховувати місцеві культурні, соціальні та економічні особливості, що призводить до менш ефективної допомоги. Місцеві ГО, які мають глибше розуміння контексту, можуть надавати більш релевантну та ефективну допомогу, але їхні голоси часто залишаються непочутими.

Недостатня комунікація та координація між великими гуманітарними організаціями та місцевими ГО може призводити до недовіри та конфліктів. Місцеві ГО можуть відчувати, що їхню думку ігнорують або що вони не отримують належної підтримки і визнання за свою роботу.

Співпраця між великими гуманітарними організаціями та місцевими громадськими організаціями є ключовою для ефективного

реагування на гуманітарні кризи. Однак, існує низка проблем, які ускладнюють цю співпрацю та знижують загальну ефективність надання допомоги. Для покращення ситуації необхідно:

1. Забезпечити більш справедливий розподіл фінансових та матеріальних ресурсів між міжнародними та місцевими організаціями.

2. Залучати місцеві ГО до процесу планування та прийняття рішень на всіх етапах гуманітарного реагування.

3. Адаптувати структури управління великих організацій до потреб і умов місцевих громад.

4. Враховувати культурні та соціальні особливості місцевого населення при плануванні й реалізації гуманітарних програм.

5. Поліпшити комунікацію та координацію між міжнародними та місцевими організаціями, будуючи відносини на основі довіри та взаємоповаги.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, можемо зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства існує значна кількість проблем пов'язаних із координацією міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні. Основними проблемами координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні, які потребують негайного вирішення є проблеми централізованої координації, про-

блеми різноманітності підходів і стандартів, часто виникаючі бюрократичні перепони, конкуренція за ресурси та витіснення місцевих організацій, недостатнє врахування місцевого контексту та негнучкі структури управління. Встановлено, що однією із головних проблем координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні є недостатня синхронізація дій між різними гуманітарними організаціями, що часто призводить до повторення зусиль та досить неефективного використання наявних ресурсів. Для подолання наявних проблем та забезпечення більш стабільного розвитку системи міжнародної гуманітарної допомоги в державі, необхідно об'єднати спільні зусилля міжнародних організацій, місцевих громад та влади. Важливим є залучення до планування та реалізації гуманітарних програм місцеві громади з врахуванням їх дійсних потреби та пропозиції. Розробка єдиних стандартів і процедур, а також регулярний моніторинг та оцінка ефективності програм сприятимуть підвищенню якості гуманітарної допомоги.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в розгляді можливості підвищення ефективності координації міжнародних програм гуманітарної допомоги в Україні за рахунок створення інтегрованої координаційної системи, що буде забезпечувати прозорість та взаємодію між усіма учасниками процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Реньов Є. В. УВКБ ООН: міжнародно-правовий статус та аналіз окремих аспектів діяльності в Україні. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 2, 2022. С. 136–140.
2. Dupaquier F. Ukraine: Humanitarian bureaucracy versus population survival. 2023. URL: <https://defishumanitaires.com/en/2023/12/01/transferring-risks-from-international-organizations-to-local-ukrainian-partners-the-impossible-localization/> (дата звернення: 15.06.2024).
3. Gooding K. How can we strengthen partnership and coordination for health system emergency preparedness and response? *Findings from a synthesis of experience across countries facing shocks*. 2022. Vol. 22. P. 1441 – 1147.
4. Gravingholt J., Faust J. Libman, A., Richter S. Rebuilding Ukraine: What the international community now needs to consider. № 4. 2023. URL: https://www.idos-research.de/fileadmin/migratedNewsAssets/Files/PB_4.2023.pdf (дата звернення: 15.06.2024).
5. IOM Ukraine & Neighbouring Countries 2022-2024: Two Years of response. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-02/iom_ukraine_neighbouring_countries_2022-2024_2_years_of_response.pdf (дата звернення: 24.06.2024).
6. Lough S. and O'Callaghan S. Five years on from the World Humanitarian Summit: lots of talk, no revolution. 2022. URL: <https://odi.org/en/insights/five-years-on-from-the-world-humanitarian-summit-lots-of-talk-no-revolution/> (дата звернення: 20.06.2024).
7. Parsa I., Wassenhove L. Planning Matters: Coordination in Humanitarian Relief. Insead. 08 May 2023. URL: <https://knowledge.insead.edu/operations/planning-matters-coordination-humanitarian-relief> (дата звернення: 24.06.2024).
8. Saez P. Navigating humanitarian dilemmas in the Ukraine crisis. Humanitarian Policy Group (HPG). May 2022. URL: https://media.odi.org/documents/Navigating_Ukrainian_dilemmas_in_the_Ukraine_crisis.pdf (дата звернення: 22.06.2024).

9. Ukraine: Humanitarian Access Snapshot (January to December 2023). URL: <https://www.unocha.org/publications/report/ukraine/ukraine-humanitarian-access-snapshot-january-december-2023-enuk> (дата звернення: 12.06.2024).
10. We coordinate. OCHA. 2023 URL: <https://www.unocha.org/we-coordinate> (дата звернення: 24.06.2024).
11. Whitley M. «Why “mutual aid»? – social solidarity, not charity. 2020. URL: <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/why-mutual-aid-social-solidarity-not-charity/> (дата звернення: 19.06.2024).

REFERENCES:

1. Renov, E. V. (2023). UNHCR: International Legal Status and Analysis of Certain Aspects of its Activities in Ukraine. *Juris Europensis Scientia*. 2, 136–140 [in Ukrainian].
2. Dupaquier, F. (2023). Ukraine: Humanitarian bureaucracy versus population survival. Retrieved from <http://https://defishumanitaires.com/en/2023/12/01/transferring-risks-from-international-organizations-to-local-ukrainian-partners-the-impossible-localization/>
3. Gooding, K. (2022). How can we strengthen partnership and coordination for health system emergency preparedness and response? *Findings from a synthesis of experience across countries facing shocks*. Vol. 22. P. 1441–1147.
4. Grävingsholt, J., Faust, J. Libman, A., Richter, S. (2023). Rebuilding Ukraine: What the international community now needs to consider. № 4. Retrieved from https://www.idos-research.de/fileadmin/migratedNewsAssets/Files/PB_4.2023.pdf
5. IOM Ukraine & Neighboring Countries 2022-2024: Two Years of response. Retrieved from https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-02/iom_ukraine_neighbouring_countries_2022-2024_2_years_of_response.pdf
6. Lough, S. and O’Callaghan, S. (2022). Five years on from the World Humanitarian Summit: lots of talk, no revolution. Retrieved from <https://odi.org/en/insights/five-years-on-from-the-world-humanitarian-summit-lots-of-talk-no-revolution/>
7. Parsa, I., & Wassenhove, L. (2023). Planning Matters: Coordination in Humanitarian Relief. Retrieved from <https://knowledge.insead.edu/operations/planning-matters-coordination-humanitarian-relief>
8. Saez, P. (2022). Navigating humanitarian dilemmas in the Ukraine crisis. Humanitarian Policy Group (HPG). Retrieved from https://media.odi.org/documents/Navigating_Ukrainian_dilemmas_in_the_Ukraine_crisis.pdf
9. Ukraine: Humanitarian Access Snapshot (January to December 2023). Retrieved from <https://www.unocha.org/publications/report/ukraine/ukraine-humanitarian-access-snapshot-january-december-2023-enuk> [in English].
10. We coordinate. OCHA. (2023). Retrieved from <https://www.unocha.org/we-coordinate>
11. Whitley, M. (2020). «Why “mutual aid»? – social solidarity, not charity. Retrieved from <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/why-mutual-aid-social-solidarity-not-charity/>